

Nord-Salten Kraft AS

8276 ULVSVÅG

Saksb.: Tore Vatne
e-post: fmnotva@fylkesmannen.no
Tlf: 75 53 15 48
Vår ref: 2015/3878
Deres ref:
Vår dato: 18.09.2015
Deres dato: 04.09.2015
Arkivkode: 561

Pålegg om undersøkelser og tiltak i Sagvatnavassdraget - Hamarøy

Fylkesmannen i Nordland viser til de tillatelser til vannkraftutbygging som Nord-Salten Kraft AS har fått innvilget i Sagvatnavassdraget, til vårt brev av 22.06.15 med varsel om pålegg og til deres tilsvar av 04.09.15 til varselet om pålegg.

Bakgrunn

Som vi viste til i vårt varselbrev har utbyggingen av vannkraften i vassdraget fra 1955 og fram til i dag medført en rekke inngrep som har endret de naturlige forholdene for ørret og røye i berørte innsjøer og elvestrekninger.

En gjennomgang av resultater fra undersøkelser av regulerede vassdrag i Nordland viser at innsjøer med røye gjennomgående har overbefolka bestander, mens bestandene av ørret ofte er tynne og/eller har fisk av bra kvalitet.

Dette generelle bildet ser ut til å ha sammenheng med at røya i mindre grad enn ørreten blir påvirket av reguleringen både når det gjelder rekruttering og ernæring. Den er mer effektiv enn ørreten til å beite dyreplankton i de frie vannmassene, og den er mindre påvirket av redusert næringstilgang i strandsonen ettersom strandsonen i stor grad domineres av ørreten.

Situasjonen for ørreten ser ut til å ha sammenheng med at gyte- og oppvekstområdene i inn- og utløpselvene ofte har blitt forringet, og/eller at reguleringssonen medfører at de strandnære områdene har fått redusert produksjon av bunndyr som er viktig som mat for ørreten. I reguleringsmagasinene kan den enkelte ørret ha en bra kvalitet, men antall større fisk har blitt redusert pga. redusert næringstilgang og eventuelt redusert rekruttering.

Utsettinger kan kompensere for svikt i rekrutteringen, men ikke næringstilgangen. Utsettinger av ørret i flere av innsjøene i Sagvatnavassdraget ser ut til å ha kompensert for redusert rekruttering. Vi mangler imidlertid oppdaterte data som viser hvor stor andel den utsatte fisken utgjør av det som blir fisket i de aktuelle innsjøer/magasiner.

Tidligere undersøkelser av ørretbestandene i vassdraget viser bestander med fisk av bra kvalitet, mens kunnskapen om redusert produksjon er mer usikker. Det er i liten grad gjennomført undersøkelser som har vurdert muligheten for å styrke den naturlige rekrutteringen i de områdene hvor det settes ut ørret.

Tilgjengelig informasjon tyder på at det har vært store endringer i flere av røyebestandene fra 1950-årene og fram til i dag. Etter vår vurdering er det sannsynlig at endringer i forholdet mellom ørret og røye i stor grad har sammenheng med reguleringene. Bestandene av røye i deler av vassdraget er imidlertid bedre enn det vi ser i mange andre regulerte vassdrag, noe som kan ha sammenheng med et omfattende tynningsfiske de siste 20 årene.

Kommentarer til varsel om pålegg

I brev av 04.09.15 kommer dere med flere synspunkter på varslet om pålegg. Her er våre kommentarer til hovedpunktene i brevet:

- Anmodning om innsyn. Vi har tidligere per e-post av 01.07.15 gitt følgende tilbakemelding: «*Vårt engasjement opp mot regulerte vassdrag var relativt begrenset før oppstarten av Regulantprosjektet i 1998. Resultatene fra dette prosjektet regner vi med at dere er godt kjent med. Det var først i 2006 fylkesmennene ble delegert myndighet i henhold til konsesjonsvilkår. Vi har dessverre ikke et eldre arkivsystem som gir oversikter over eventuelle relevante dokumenter og undersøkelser i Sagvatnavassdraget. Eventuelle «gamle» undersøkelser kan uansett ikke erstatte behovet for ny og oppdatert kunnskap om fiskebestandene, som grunnlag for å vurdere aktuelle framtidige tiltak.*». Med andre ord kjenner vi ikke til at det finnes noen dokumenter eller undersøkelser som vi mener er relevante i forhold til varslet om pålegg.
- Nødvendige pålegg for å avhjelpe negative konsekvenser. Som vi har vist til ovenfor er det mange undersøkelser som viser at vannkraftreguleringer ofte har en negativ effekt på næringstilgang og rekruttering hos ørret. Effekter av reguleringer kan også ofte påvirke forholdet mellom ørret og røye, ofte ved at røye takler de nye betingelsene bedre enn ørret. Vi mener det er stor sannsynlighet for at reguleringen i flere av innsjøene bidrar til overbefolkning av røye og «forverring av de naturlige forhold» for ørret. Uttynning/utfisking er positivt nevnt som et aktuelt tiltak i vilkårene for konsesjonen, jf. tillatelse gitt ved kgl. res av 27. juni 1980. Utfisking i Sandnesvatn og Rekvatn ble også foreslått som tiltak i Regulantprosjektet, med utgangspunkt i gjennomførte undersøkelser. Etter hva vi kjenner til har dere delvis vært med å finansiert et frivillig prosjekt med utfisking i disse to innsjøene. Etter prøvefiske i 2010 ble det både for Sandnesvatnet og Rekvatnet konkludert med at innsatsen i tynningsfiske de to første sesongene ikke har vært så høy som anbefalt og at det ikke ble forventet å registrere store endringer i fiskesamfunnet før i 2012-2013. Det ble også konkludert med positive endringer i Sandnesvatnet, mens det var for tidlig å konkludere om tynningsfiske har den ønska effekten i Rekvatnet.
- Undersøkelser i 10 innsjøer. Prøvefisket i Sandnesvatnet og Rekvatnet i 2010 er trolig de siste relevante etterundersøkelsene som er gjennomført og rapportert i vassdraget. I tillegg er vi kjent med at UiT i 2013 har gjennomført undersøkelser i Fjerdevatnet i forbindelse med et prosjekt om stingsild, og at NINA som del av et større prosjekt gjennomførte undersøkelser i Rekvatnet i 2014. Disse undersøkelsene kan muligens inngå som etterundersøkelser, eller del av etterundersøkelser, dersom dataene blir bearbeidet og rapportert i henhold til vilkårene i pålegget. Gjennom Regulantprosjektet ble det i perioden 1998 – 2004 det gjennomført fiskeundersøkelser i Rotvatn, Strindvatn, Sandnesvatn, Rekvatn, Slunkajavre og Goigijavre. Vi kan ikke se at det er gjennomført relevante undersøkelser i Femtevatnet, Sjettevattnet, Sjuendevattnet etter at utsettingspåleggene fra 1961 her ble opphevet. I 1999 gjennomførte Enco en utredning om Fjerdevann kraftverk. Rapporten til Enco og data fra UiT tyder for øvrig på at røya er forsvunnet fra

---

Fjerdevatnet. Dette er overraskende ettersom røyebestanden så sent som i 1983 ble beskrevet som tett og småfallen. I undersøkelsen til Enco ble det funnet parasitter i 24% av ørreten, mens UiT i 2013 fant en svært høy infeksjon hos fisk over 5 år (snitt på flere hundre parasitter hos fisk på 5 år og eldre). Mens Enco vurderte veksten hos ørret som langsam, vurderte UiT veksten av ørret i Fjerdevannet som meget god.

Disse resultatene tyder på at det kan skje store endringer over tid, og at det er nødvendig med regelmessige undersøkelser for å fange opp slike endringer. Som vi opplyste i varslet har det fra forvaltningen blitt lagt til grunn at det i regulerte vassdrag bør gjennomføres undersøkelser hvert 5.-10 år, noe vi har tatt hensyn til ved planleggingen av videre oppfølging av EUs vanndirektiv og Vannforskriften.

Forvaltningen trenger oppdatert kunnskap om fiskebestandene for å kunne vurdere aktuelle tiltak. Det gjelder samtlige innsjøer som er påvirket av vasskraftregulering i vassdraget. Vi kan ikke se at det trengs ytterligere begrunnelse. Vi har ikke grunnlag for en individuell vurdering av hver innsjø før resultatene foreligger. Dersom vi hadde gitt pålegg om kostbare undersøkelser og tiltak i deler av vassdraget hvor det knapt er forhold for fisk, hadde vi forstått fokuset på kost-/nyttebetraktninger. Det samme gjelder dersom det hadde vært gitt pålegg om svært hyppige undersøkelser. Slike betraktninger ser vi derimot ikke som en relevant problemstilling når formålet er å innhente oppdatert og nødvendig kunnskap om fiskebestandene som grunnlag for vurdering av tiltak i innsjøer hvor slik kunnskap ikke foreligger. Derimot kan vi delvis være enig i at ikke alle undersøkelsene må gjennomføres i 2016. Slik vi ser det er dette imidlertid ønskelig for å kunne få muligheten til å gjennomføre en helhetlig vurdering av hele vassdraget samlet i etterkant av feltsesongen 2016. Om det fra deres side er klart ønskelig å fordele undersøkelsene over to år, kan undersøkelsene i Fjerdevannet, Femtevannet, Sjettevannet og Sjuendevannet utsettes til 2017.

- Uttynning av røyebestander i Sandnesvatnet og Store Rekvatn. Det kan helt klart være flere årsaker til overbefolkning av røye i et vann. Effekten av uheldig beskatning er godt beskrevet i rapporten fra Takvatnprosjektet. Det er heller ikke tvil om at det er mange innsjøer som har fått dårligere røyebestander etter regulering. I Nordland er det få av de undersøkte innsjøene i Regulantprosjektet med dokumenterte gode røyebestander før regulering som hadde opprettholdt gode bestander. Vi ser det som sannsynlig at effekter av reguleringene har bidratt til denne utviklingen, ved «forverring av de naturlige forhold». Dette er som forventet ut fra de generelle effektene av reguleringer, se ovenfor om næringstilgang og gyteforhold.
- Forholdsmessighet mellom mål og middel. Konesjonsvilkårene åpner for å pålegge en rekke tiltak. Vi er imidlertid opptatt av at omkostninger for etterundersøkelser skal stå i et rimelig forhold til nytten av tiltaket. Av den grunn har vi kun foreslått å pålegge tiltak som vi mener har en klar nytteverdi og som er i samsvar med retningslinjer fra overordna myndighet og nødvendig oppfølgingen av vanndirektivet og vannforskriften. Vi har ikke foreslått tiltak som påvirker produksjonen av kraft i vassdraget, og vi har heller ikke foreslått tiltak på elvestrekninger, tiltak for vilt eller det vi vurderer som langtidsundersøkelser. I lys av hvor lang tid det er siden konsesjonene ble gitt, og hvor få etterundersøkelser som er gjennomført i vassdraget, har vassdraget fram til nå i praksis vært nedprioritert fra forvaltningens side. I tillegg er tidligere pålegg fra 1961 om utsett av fisk i Femte-, Sjette- og Sjuendevann blitt opphevet. Formålet med punkt 2 i varslet er for øvrig å se om det er mulig å styrke naturlig rekruttering, for dermed å redusere behovet for utsettinger. Pålegget om gjennomføring av utfisking i Sandnesvatnet og Store Rekvatn kan komme til å koste i størrelsesorden 0,5 million per innsjø. Dette synes vi ikke er spesielt kostbart ut fra målet om å forbedre fiskebestandene for ettertiden.

-
- Pålegg i etterkant av møte. For oss er det ikke uvanlig at møter setter saker på dagskartet og setter fart på prosesser. I møtet 2. juni ble det en gjennomgang av flere problemstillinger i vassdraget. Vårt inntrykk etter møtet var at det fra deres side ikke var særlig interesse for frivillig å bidra økonomisk til pågående utfiskingsprosjekter i vassdraget. Dette er et vassdrag med betydelige brukerinteresser. Vi synes derfor det var riktig å gjennomgå de aktuelle konsesjonsdokumentene opp i mot anbefalingen fra overordna myndighet om oppfølging av regulerte vassdrag, samt pågående prosess med oppfølging av EUs vanndirektiv og vannforskriften.
  - Klare roller. Vi er ikke uvant med å forholde oss til personer som kan oppleves å ha mange hatter på hodet. Det gjelder både privatpersoner, offentlig ansatte og ansatte i kraftselskaper. Som vi har forklart tidligere har vi en intensjon om å gjennomgå regulerte innlandsfiske-vassdrag i hele fylket, for å få gjennomført overvåking og tiltak i henhold til EUs vanndirektiv og vannforskriften.

Vurdering

De undersøkelser av fiskebestandene som har vært utført i vassdraget har gitt en god del nyttig informasjon som har blitt lagt til grunn ved vurdering av fiskeregler og ulike tiltak som utsettinger og utfisking. Undersøkelsene viser også at det kan skje betydelige endringer i fiskebestandene over tid, og at det er behov for å følge med utviklingen.

Det er tidligere blitt gjort betydelige endringer i utsettingspålegg i Sagvatnavassdraget. Det er nå gått lang tid siden det er gjennomført relevante undersøkelser av fiskebestandene i de fleste av de berørte innsjøene i vassdraget, og vi ser behov for å oppdatere kunnskapen. Vi ser også et behov for å få undersøkt mulighetene for å tilrettelegge for økt naturlig gyting av ørret i forbindelse med de innsjøer hvor det settes ut ørret eller hvor ørreten har problemer med å konkurrere med røya.

De rapporter og vurderinger som foreligger tyder på at utfisking av røye i Sandnesvatnet og Store Rekvatnet er et tiltak som er viktig for å bedre kvaliteten på røyebestandene og opprettholde et attraktivt fiske av røye og ørret i et populært og lett tilgjengelig friluftsområde. Slik vi ser det er det viktig at utfiskingen gjøres på en best mulig måte ut fra tilgjengelig kunnskap, og at den følges opp med undersøkelser som dokumenterer status og endringer.

Tidligere har det fra forvaltningen blitt lagt til grunn at det i regulerte vassdrag bør gjennomføres undersøkelser hvert 5.-10. år. Dette som grunnlag for statusbeskrivelse, pålegg om kompensasjonstiltak og/eller evaluering av kompensasjonstiltak. I forbindelse med oppfølging av EUs vanndirektiv og vannforskriften legges det opp til undersøkelser i de fleste reguleringsmagasiner i fylket i løpet av planperioden 2016-2021. Dette varslet følger i stor grad opp forslaget til overvåkingsopplegg for vassdraget, samt foreslåtte tiltak i tiltaksprogrammet som skal bidra til å nå miljømålene. Informasjon om arbeidet som pågår for å følge opp vanndirektivet og vannforskriften legges fortløpende ut på nettstedet Vannportalen (<http://www.vannportalen.no/>).

Konklusjon

Med hjemmel i kongelig resolusjon av 16.09.77 punkt 20 og kongelig resolusjon av 27.06.80 punkt 17, samt delegert myndighet gjennom brev av 22.12.05 fra Miljøverndepartementet, gir med dette Fylkesmannen i Nordland pålegg til Nord-Salten Kraft AS om å gjennomføre følgende undersøkelser og tiltak i perioden 2016-2021:

1. Gjennomføre undersøkelser av de stasjonære fiskebestandene i samtlige 10 innsjøer som er påvirket av vannkraftreguleringene i Sagvatnanvassdraget, inkludert Goigijavrre som tidligere drenerte til Muskenelva. Undersøkelsene i Sandnesvatn og Store Rekvatn skal gjennomføres både i 2016 og 2021. Undersøkelsene i Rotvatn, Strindvatn, Slunkajavre og Goigijavre skal gjennomføres i 2016. Undersøkelsene i Fjerdevannet, Femtevannet, Sjettevannet og Sjuendevannet skal gjennomføres i 2016 eller 2017. Dersom gjennomførte undersøkelser i Fjerdevannet i 2013 og Store Rekvatnet i 2014 kan nyttiggjøres, kan disse erstatte henholdsvis undersøkelsen i Fjerdevannet i 2016 eller 2017 og undersøkelsen i Store Rekvatn i 2016.
2. Gjennomføre undersøkelser og vurdere mulighetene for å styrke naturlig rekruttering i de innsjøer hvor det for tiden settes ut ørret (Goigijavrre, Slunkajavrre, Store Rekvatnet), samt i innsjøer hvor det er bestander både av ørret og røye (Sandnesvatnet, Strindvatnet, Rotvatnet). Disse undersøkelsene skal gjennomføres i 2016.
3. Gjennomføre uttynning av røyebestandene i Sandnesvatn og Store Rekvatn i årene 2016-2021. Fisket skal gjennomføres etter mal og anbefalinger fra Universitetet i Tromsø sin rapport 2015:5, ORN-rapporten (Svenning & Klemetsen 2001) og sluttrapporten fra Regulantprosjektet i Troms for årene 2007-2011 (Ø.K. Hanssen 2012).

Undersøkelsene og uttynningen av røye skal utføres av- eller under ledelse av et firma, institusjon eller et konsortium med bred ferskvannsbilologisk kompetanse og med spesialkompetanse på undersøkelser i regulerte vassdrag i henhold til nasjonale standarder. Prosjektskisser fra aktuelle oppdragstakere skal legges fram for Fylkesmannen innen 1. mars 2016, slik at vi kan vurdere om innholdet er i tråd med intensjonene i pålegget.

Resultatene fra undersøkelsene og tiltakene skal rapporteres årlig, med en oppsummerende rapport ved undersøkelsesperiodens slutt. Sluttrapporten skal foreligge innen 1. mars 2022 om ikke annet blir avtalt med Fylkesmannen.

Klageadgang

Dette vedtaket kan innen tre uker fra mottatt underretning påklages til Miljødirektoratet, jf. forvaltningsloven § 29. En eventuell klage sendes Fylkesmannen. Vi viser for øvrig til vedlagte melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak.

Søksmål om gyldigheten av vedtaket eller krav om erstatning som følge av vedtaket kan ikke reises uten at adgangen til å klage over vedtaket er benyttet, og klagen er avgjort av Miljødirektoratet, se forvaltningsloven § 27 b.

Med hilsen

Roar Høgsæt (e.f.)
Fylkesmiljøvern sjef

Tore Vatne
Seksjonsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Vedlegg: klageskjema

Kopi u/vedlegg per e-post til:

Miljødirektoratet

Hamarøy kommune

Statskog

Sagvatnan grunneiarlag

Nordland fylkeskommune

Hamarøy JFF